

INTELIGENȚA ARTIFICIALĂ DIN PERSPECTIVA DREPTULUI PENAL

*Evelina DESCALUI,
Facultatea de Drept*

CZU: 343.1:007

e.descalui@gmail.com

Inteligența artificială (în continuare IA) deja deține un rol important în comiterea unor categorii de infracțiuni, iar pe viitor acest lucru se poate acutiza. În contextul în care, chestiunea inteligenței artificiale prin profunzimea sa problematică deja ajunge la cotele în care presupune o abordare multidisciplinară, se ivește momentul prielnic de a cugeta asupra posibilității aplicării răspunderii penale pentru inteligența artificială și analizării oportunității de creare a unui cadru normativ special.

În scopul facilitării procesului de familiarizare cu tema vizată, este oportun de a opera cu faimoasa definiție oferită de John McCarthy, în anul 1955, din care se distinge că *inteligența artificială* reprezintă capacitatea mașinilor de a îndeplini atribuții și sarcini asociate cu inteligența umană, imitând modul în care funcționează un om [1].

În doctrină apar numeroase contradicții cu referire la statutul legal al IA. Astfel, majoritatea teoreticienilor opinează că, în Republica Moldova, în accepțiunea art. 455, alin. (2) din Codul civil, IA este un lucru de care beneficiază o persoană, care nu poate deveni titular de drepturi și obligații, fiind susceptibil de a face obiectul unei aproprieri individuale sau colective [2]. Adicional, IA poate fi catalogată drept izvor de pericol sporit [3]. Respectiv, în situația unei infracțiuni săvârșite de către un robot, persoana care beneficia de acțiunile acestuia, va răspunde în temeiul art. 2013 din Codul civil [4, p. 105]. O potențială soluționare a dilemei privind statutul IA poate fi sesizată și din art. 59, lit. f) din Proiectul de Raport privind regulile de drept civil în domeniul roboticii al Comisiei pentru afaceri juridice a Parlamentului European, în care este specificat că unui sistem IA îi poate fi atribuit statutul de „persoană electronică”, cu drepturi și obligații specifice, care să se aplice în cazurile în care roboții iau decizii sau interacționează cu terții [5]. Propunerea de acordare a unui asemenea statut nu trebuie tratată ca echivalare a IA cu actorii umani, având scopul de a atrage atenția asupra faptului că IA ar trebui să posedă

un statut juridic distinct, care ar permite ca aceștia să răspundă pentru propriile fapte.

În procesul de utilizare a IA, se conturează patru ipoteze care necesită reglementare penală, și anume: a) a fost efectuată o spargere a sistemului IA în urma căreia s-a săvârșit o infracțiune; b) IA a fost creat de către infractori în scopul comiterii infracțiunilor – orientarea, în mod deliberat, a unei drone către o aeronavă civilă, pentru a o distruge; c) la crearea sistemului IA a fost admisă o eroare tehnică ce a dus la realizarea infracțiunii; d) IA a decis să săvârșească o infracțiune [6, p. 73] - un bot, conceput să scrie tweet-uri, a compus o amenințarea cu moartea „Vreau să ucid oameni!” și a publicat-o folosind contul de Twitter al proprietarului său, care a fost tras la răspundere pentru fapta botului [7, p. 17]. În lumina celor enunțate supra, se reliefează ideea că inteligența artificială prezintă interes pentru domeniul dreptului penal, întrucât aceasta poate servi și ca mijloc de comitere a infracțiunii, fiind acea entitate ale cărei calități sunt utilizate de către făptuitor pentru săvârșirea încălcării [8]. La această etapă este potrivit de precizat că toate tipurile de IA se caracterizează prin câteva trăsături comune, ce țin de: *autonomie, imprevizibilitate și lipsa răspunderii* [9].

La momentul actual, în teorie sunt propuse anumite modele pentru angajarea răspunderii IA, printre care se enumeră: modelul răspunderii penale extinse, cel al răspunderii penale directe și modelul mixt de răspundere. Intenționez să evidențiez modelul răspunderii penale pentru fapta altuia, deoarece la începutul anului 2018, un vehicul fără pilot al companiei Uber Technologies Inc., a lovit o femeie în statul american Arizona, din cauza că aceasta traversa strada neregulamentar, iar sistemul nu a depistat-o. Potrivit lui F. Lusivero, prin prisma acestui model de răspundere, responsabilitatea pentru prejudiciul cauzat de IA îi revine persoanei care a programat-o, sau persoanei responsabile de funcționarea acesteia [10]. IA ar putea juca un rol semnificativ și în organizațiile criminale, cum ar fi cartelurile de droguri, spălarea de bani, fraudele bancare, traficul de droguri pentru a dezinforma și disimula implicarea unor persoane la comiterea infracțiunii [11]. Comparativ, conform doctrinei juridice americane, infracțiunea comisă prin intermediul IA trebuie să fie atribuită unei persoane, adică să constituie un *actus reus* [6, p. 74].

Totalizând cele enunțate supra, afirm că, la moment, există patru scenarii de acțiune: a) Păstrarea status-quo-ului legislativ, responsabili

pentru acțiunile IA rămânând actorii umani; b) Extinderea minimală a reglementării penale – deconectarea unui sistem, care prin funcționarea lui a săvârșit infracțiune (ca pedeapsă capitală pentru IA) sau introducerea unor pedepse complementare (interzicerea dreptului pentru persoană de a mai programa AI); c) Realizarea unor modificări legislative moderate – inserarea unor noi forme de răspundere; d) Intervenția legislativă efectivă – introducerea unor instituții noi: personalitatea electronică, răspunderea penală a IA, pedepse pentru IA, temeuri de liberare de răspundere exclusiv pentru AI. Finalmente, depinde doar de noi cum ne vom asuma evoluția tehnologiei, dar un lucru este cert, pasivitatea în reglementarea riscurilor, înseamnă un consimțământ implicit oferit la niște evenimente tragice.

Surse bibliografice:

1. MCCARTHY, J. *Computer Science Department, Stanford University. What is Artificial intelligence?*, [citat 18.02.2022]. Disponibil: www-formal.stanford.edu/jmc/whatisai.pdf.
2. Codul civil al Republicii Moldova, nr. 1107 din 06.06.2002, republicat în Monitorul Oficial nr. 66-75 din 01.03.2019, [citat 18.02.2022]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=122982&lang=ro.
3. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova cu privire la practica aplicării legislației ce reglementează repararea daunei cauzate sănătății, din 23.02.1998. În: Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 1998, nr.4, [citat 22.02.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Raspunderea%20pentru%20prejudiciul%20cauzat%20de%20un%20izvor%20de%20pericol%20sporit.pdf.
4. GUZUN, C. *Răspunderea pentru prejudiciul cauzat de un izvor de pericol sporit*. În: Studia Universitatis. Seria „Științele educației”, 2013, nr. 2 (63), p. 102-111, [citat 19.02.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Raspunderea%20pentru%20prejudiciul%20cauzat%20de%20un%20izvor%20de%20pericol%20sporit.pdf.
5. Raportul Comisiei Europene privind implicațiile în materie de siguranță și răspundere ale inteligenței artificiale, ale internetului

- obiectelor și ale roboticii din 19.02.2020, [citată 19.02.2022]. Disponibil: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?qid=1593079180383&uri=CELEX%3A52020DC0064>.
6. КАРТАШОВ, И., И. *Искусственный интеллект как субъект уголовной ответственности. Настоящее и перспективы*. Право: история и современность, nr. 2 (15), 2021, [citată 16.02.2022]. Disponibil: <http://pravo.tstu.ru/pdf/2021/02/07.pdf>.
  7. CLAUSSEN-KARLSSON, M. *Artificial Intelligence and the External Element of the Crime An Analysis of the Liability Problem*, [citată 22.02.2022]. Disponibil: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1115160/FULLTEXT01.pdf>.
  8. REȘETNICOV, A. *Obiectul material al infracțiunii și mijlocul de săvârșire a infracțiunii în teoria și practica penală: criterii de delimitare*. În Revista Institutului Național al Justiției nr.1-2, 2008, [citată 22.02.2022]. Disponibil: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/77-80_Obiectul%20materila%20al%20infracțiunii%20și%20mijlocul%20de%20savirsire%20a%20infracțiunii%20in%20teoria%20și%20practica%20penala.pdf.
  9. https://ec.europa.eu/info/events/artificial-intelligence-who-should-be-liable-damage-2020-may-05_en, [citată 19.02.2022].
  10. STĂNILĂ, L., M. *Inteligența artificială, dreptul penal și sistemul de justiție penală. Amintiri despre viitor*. București: Universul Juridic, 2020, p. 299.
  11. <https://blog.carlow.edu/2021/07/27/artificial-intelligence-in-criminal-justice/>, [citată 21.02.2022].

*Recomandat
Vitalie STATI, dr., conf. univ.*